

Trestněprávní aspekty osobnosti pachatele **Criminal aspects of the offenders personality**

JUDr. Tereza Tesaříková

Paneurópska vysoká škola, Fakulta práva

Anotace

Cílem tohoto článku, je poukázat na to, jak trestní právo nahlíží na osobnost pachatele. Je rozdělen do více částí, které se věnují jednotlivým tématům. V článku jsou rozpracovány trestněprávní aspekty osobnosti pachatele. Je zde rozpracován pojem pachatele trestného činu, jeho trestní zodpovědnost, a také motivace pachatele k páčání trestných činů.

Annotation

The aim of this article is to point out how criminal law views the personality of the offender. It is divided into several parts that deal with individual topics. In the article, criminal aspects of the offender's personality are elaborated. There is elaborated the concept of the offender, his criminal responsibility, and the motivation of the perpetrator to commit crimes.

Klíčová slova

pachatel trestného činu, osobnost pachatele, trestné právo, trestný čin

Key words

offender, personality of offender, criminal law, crime

Úvod

Trestní právo má nezaměnitelný a podstatný vliv pro kriminologii, a to zejména při problematice osobnosti pachatele trestného činu. Kriminologie jako věda o kriminalitě, její podstatě, příčinách a podmínkách, pachateli, oběti zločinu a jejímu předcházení vymezuje hranice i společenské zájmy kriminologie i trestního práva.^[1]

Trestní právo jako odvětví právního pořádku Slovenské republiky, poskytuje ochranu společenským zájmům, které jsou uvedené v trestném zákoně před protiprávním konáním určením, co je trestným činem, vymezením podmínek a předpokladů trestné zodpovědnosti, ustanovením trestů a ochranných opatření. Vede subjekty k plnění zákonných povinností a zachování pravidel spoluzití. Základ trestného práva tvoří trestněprávní normy upravující zásady, podmínky a instituty trestní zodpovědnosti podle významu chráněného zájmu. Trestní právo je systémovou kategorií a jako celek je součástí systému sociální a státní kontroly, před kriminalitou.^[2]

“Trestní právo v každé společensko-ekonomické formaci plní osobitě významné funkce. Především je to ochrana společnosti i jednotlivce, ale i výchovné působení na občany. No není možné opomínat ani tu skutečnost, že přispívá i k odstraňování kriminogenních faktorů.”^[3]

“Trestní právo soustřeďuje svoji pozornost na zkoumání právních aspektů trestné činnosti. Zajímají ho zejména právní zvláštnosti spáchání trestného činu a předpoklady trestné zodpovědnosti. Zkoumáním těchto skutečností a normotvorbou je mimořádně důležitým prostředkem eliminace kriminality. Jak zdůrazňují mnozí kriminologové, trestní právo dává odpověď proč, kdy a do jaké míry jsou určité konání pro společnost nebezpečné.”^[4]

“Trestní právo bez kriminologie je slepé a kriminologie bez trestního práva bezbřehá.”^[5]

Z hlediska trestního práva můžeme zločince charakterizovat, jako souhrn údajů o směřování, obsahu a motivaci individuální nebo skupinové trestné činnosti, o realizátorské či organizátorské úloze v ní, o její délce a intenzitě. Je potřebné klást důraz zejména na to, aby nedocházelo k absolutizování významu trestného činu či hodnocení osobnosti pachatele a aby charakteristika pachatele nebyla postavená výlučně na trestném činu. Spáchaný trestný čin, a jiné znaky mohou zodpovídat, respektive odporovat stálým právním vlastnostem pachatele a jeho celkové hodnotové orientaci. Objasnit do jaké míry se spáchaný trestný čin shoduje nebo neshoduje se skutečnou podstatou osobnosti pachatele, je nejdůležitější úlohou zkoumání osobnosti pachatele na úrovni konkrétního případu i při zevšeobecňující analýze, od jejího řešení do značné míry závisí i správné určení příčin a podmínek trestné činnosti.^[6]

Pachatel trestného činu

Z pohledu trestního práva je pojem pachatel trestného činu značně užší jako charakteristika z pohledu kriminologie. Pro trestní právo jako normativní vědu, je nevyhnutný zodpovědný subjekt jako obligatorní znak skutkové podstaty trestného činu.^[7]

Pachatelem trestného činu může být jak fyzická, tak nově i právnická osoba. Za fyzickou osobu se považuje každý člověk, a to od jeho narození až do doby jeho smrti. Při charakterizování pachatele trestného činu je ale také nutné brát v úvahu další faktory. Tyto faktory jsou podmínkami, které musí fyzická osoba splnit, patří sem podmínky z hlediska věku osoby a její přičetnosti. Fyzická osoba nabývá způsobilost na práva a povinnosti narozením. Avšak způsobilost vlastními činy, úkony nabývat práva a brát na sebe povinnosti nastupuje až dosažením určitého věku. V případě trestné zodpovědnosti, tedy zodpovědnosti za kriminální jednání, je nastavena věková hranice čtrnáct let. Existují však výjimky, takovou výjimku představuje trestný čin sexuálního zneužívání, za který je pachatel trestně zodpovědný dosažením až patnáctého roku života.

Pokud jde o přičetnost osoby, ta není v Trestném zákoně přímo vymezená. Zákonodárce ji vymezil pouze negativně, v případě nepřičetnosti. Trestný zákon uvádí – Kdo pro duševní poruchu v čase spáchání trestného činu jinak trestného nemohl rozpoznat jeho protiprávnost anebo ovládat své jednání, není za tento trestný čin trestně zodpovědný, pokud tento zákon neustanovuje jinak. Z uvedeného vyplývají tři kategorie: čas kdy byl trestný čin spáchán, duševní poruchy a neschopnost rozpoznat protiprávnost činu nebo ovládat své konání. Nezbytností je nepřičetnost této osoby právě době, kdy byl čin spáchán.

V některých případech se činů jinak trestných dopouští osoby mladší čtrnácti let. Takové případy je nutné řešit obligatorně nebo fakultativně uložením ochranné výchovy v občanskoprávním jednání, na základě podmínek ustanovených v Trestném zákoně.^[8]

Pokud jde o trestní zodpovědnost právnických osob, tu upravuje zákon č. 91/2016 Z.Z. o trestnej zodpovednosti právnických osob. Trestná zodpovědnost právnických osob má obdobné prvky jako trestná zodpovědnost vyvozovaná vůči fyzické osobě.

“Je nutné zdôrazniť, že trestné právo v SR bolo a je vybudované na zásade zodpovednosti za zavinené konanie s tým, že spravidla sa vyžaduje úmyselné zavinenie. Trestné právo nie je teda postavené na základe objektívnej zodpovednosti za spôsobený následok, ale podstatným je konanie, ktoré k tomuto následku vedie, pričom pre trestné právo je relevantným len také konanie, ktoré je páchatelom zavinené. Z uvedeného vyplýva, že následky, ktoré plynú z konaní FO sa FO môžu pričítať iba v prípade, ak tento následok úmyselne zaviniť. Len v obmedzenom množstve trestných činov Trestný zákon pripúšťa aj nedbanlivostné trestné činy, pričom následky, ktoré boli FO nezavinené sa jej v trestnom práve nemôžu pričítať.

Zavinenie je pritom definované ako psychický vzťah páchatel'a k zamýšľanému následku. Ide teda o vnútorný vzťah páchatel'a, ktorý je vybudovaný na zložke vedomostnej a vôľovej. Zavinenie je teda vybudované na:

1. zložke vedomostnej (intelektuálnej), ktorá zahŕňa tak vnímanie, teda odraz predmetov a javov pomocou zmyslových orgánov ako aj predstavu predmetov a javov, ktoré páchatel' nemôže v daný okamih vnímať (ide o vedomie skutočné, aktuálne, ale aj potenciálne a možnosť takého vedomia, avšak nepatrí sem vedomie utvorené na základe vnímania až po čine). Kritérium vedomia si následku si možno predstaviť tak, že následok celkom určite nastane alebo, že nastať môže.
2. zložke vôľovej, ktorá zahŕňa chcenie ako aj uzrokovanie so zamýšľaným následkom. Kritérium vôle znamená vyvolanie rozhodných skutkových okolností vlastným konaním, teda kladný vzťah páchatel'a k týmto skutočnostiam.

Na zložke vedomostnej a vôľovej sú v Trestnom zákone vybudované dve formy zavinenia (úmyselné a nedbanlivostné), pričom rozlíšenie medzi nimi sa robí prostredníctvom vôľovej zložky (tu treba uviesť, že vôľová zložka, ako stránka duševného života páchatel'a môže kolísať a to medzi pevným rozhodnutím, nádejou, schvaľovaním až k úplnej ľahostajnosti). Úmyselné zavinenie obsahuje vždy vedľa vedomostnej zložky aj zložku vôľovú, pričom u nedbanlivostného zavinenia vôľová zložka chýba. Kritérium vôle je teda rozhodujúcim kritériom na rozlíšenie foriem zavinenia (úmyslu a nedbanlivosti), pretože je podstatný rozdiel predovšetkým v tom, či páchatel' následok chcel (alebo s ním bol aspoň uzročený) alebo ho nechcel. Kritériá vedomia a vôle nie je možné stavať proti sebe, ale je potrebné ich spájať.

Myslím, že je nepochybné, že len FO dokáže myslieť, konať v afekte, v silnom rozrušení, chladnokrvne, v zmenšenej príčetnosti, či nepríčetnosti a podobne. Len konkrétna fyzická osoba má slobodnú vôľu, predstavy, vnímanie reality a schopnosť páchať trestné činy. Nič také nie je vlastné PO, nakoľko tá ako umelá právna konštrukcia nedokáže tvoriť svoju vôľu bez fyzických osôb.

V tomto smere je nutné zdôrazniť a zopakovať, že právnická osoba je len umelá právna konštrukcia (právnické osoby sú výtvorom právneho poriadku) a preto musí mať zákonom stanovený mechanizmus svojho konania, nakoľko bez fyzických osôb by, ako fiktívna osoba, nedokázala konať (myslieť, myliť sa, byť v omyle), s tým, že konanie zákonom stanovených fyzických osôb, ktoré konajú v mene právnickej osoby, sa potom právne považuje za konanie samotnej právnickej osoby (ide teda fakticky o konanie fyzickej osoby, ktoré však táto fyzická osoba vykonáva v mene právnickej osoby a preto sa takéto konanie považuje právne za konanie právnickej osoby, t. j. ide o konanie, ktoré je pričítané samotnej právnickej osobe). V mene právnickej osoby alebo v jej zastúpení musí preto, de facto, konať konkrétna fyzická osoba, avšak za autora konania (činu) sa považuje právnická osoba.

Vzhľadom k uvedenému je nutné prijať záver, že aj trestná zodpovednosť PO bude, tak ako aj samotné PO, len umelá trestná zodpovednosť osôb, ktoré existujú len vďaka právnemu poriadku a konajú len vďaka existencii fyzických osôb.

To napokon vyplýva aj zo znenia zákona o trestnej zodpovednosti PO, v ktorom je trestná zodpovednosť PO vybudovaná na zásade tzv. pričítateľnosti konania konkrétnej FO, ktorá koná v mene, v rámci činnosti PO a jej konanie je možné pričítať samotnej PO.^[9]

V trestnom práve sa za pachateľa považuje také takzvaný pachateľ nepriamy. Nepriamym pachateľom je tá osoba, ktorá na spáchaní trestného činu úmyslné použije osobu jinou ako tzv. živý nástroj.^[10]

Za nepriameho pachateľa je označovaný zejména ta osoba, ktorá:

- použila na spáchaní činu osobu trestne nezodpovednou (pro nedostatok veku nebo nepřičetnost osoby),
- použila na spáchaní trestného činu osobu, která trestný čin spáchala ve skutkovém omylu a jeho důsledku nemohla pochopit význam svého jednání,
- donutila jinou fyzickou osobu k činu použitím násilí a tento čin má znaky trestného činu,
- zneužila své právo dávat rozkazy, pokud osoba, která tyto rozkazy přijmula, byla povinná ho poslechnout,
- na dosažení svých cílů zneužila osobu konající nedbalostně nebo osobu, která nekoná ve specifickém úmyslu nebo ze specifického motivu, které skutková podstata předpokládá. Nepřímé pachatelství se nepovažuje za formu trestné součinnosti.^[11]

Trestný poriadok vymedzuje různé postavení pachatele trestného činu. A to na podezřelého, obviněného, obžalovaného a odsouzeného.

1. Podezřelí je osoba, která může být, nebo která byla zadržena jako osoba, která je podezřelá ze spáchaní trestného činu, pokud jsou splněny zákonné podmínky uvedené v ustanovení § 85 ods. 1 a 2 Trestného poriadku.
2. Obviněný je ta osoba, vůči které bylo vydané usnesení o vznesení obvinění.
3. Za obžalovaného se označuje osoba obviněná po nařízení hlavního pojednávání samosoudcem nebo předsedou senátu.

4. Odsouzený je ta osoba, proti které byl vydán odsuzující rozsudek, který nabyl právoplatnost. [\[12\]](#)
5. “Musíme mít na paměti, že lidé se nerodí, ale stávají se pachateli. Trestná činnost nevyplyvá z “podstaty člověka”, ale je produktem složitého vzájemného působení osobnosti a prostředí.” [\[13\]](#)

Trestně zodpovědný pachatel

Za zodpovědnost se ve všeobecnosti považuje nevyhnutelnost osoby se zodpovídat za své chování. U trestněprávní zodpovědnosti jde o právní institut, který slouží k vyjádření vztahu osoby jako nositele právních povinností k subjektu jinému, který má oprávnění plnění těchto povinností kontrolovat, anebo také posuzovat a vyvozovat následné důsledky či sankce v případě, že tyto povinnosti nebyly splněny. Trestně právní zodpovědnost je pevně spjatá s trestnými činy. Ta představuje subjektivní zodpovědnost, která zásadně předpokládá zaviněné protiprávní jednání, či už jde o jednání úmyslné nebo z nedbalosti. Pro trestní právo je zodpovědnost výlučným pravidlem. [\[14\]](#)

Slovenské trestní právo uplatňuje princip zodpovědnosti za zavinění. Zavinění je vnitřní psychický vztah pachatele k objektivním znakům trestného činu. Představuje vztah vědomosti a vůle k protiprávnímu jednání jako celku, jako i k jednotlivým znakům skutkové podstaty trestného činu. Zavinění je založené na složce intelektuální tedy rozumové, a složce konání z vůle. Kromě zavinění do skutkové stránky činu řadíme také motiv k danému činu. [\[15\]](#)

Pro trestní právo je osoba trestně zodpovědného pachatele důležitá, zejména pokud ho je možné za jeho jednání, které není v souladu s právním pořádkem potrestat. Tento trest má za cíl pachatele vychovat, aby v budoucnu již také jednání nepodstupoval. Záměrem trestání pachatele však není pouze jeho převýchova nebo potrestání, hlavním cílem tohoto opatření je také ochrana společnosti a prevence před kriminálním jednáním ostatních členů společnosti.

Trestní právo rozlišuje skupiny pachatelů podle jejich věku. A to na pachatele ve věku mladistvého, osobu blízkou věku mladistvých, dospělého pachatele a osoby vyššího věku.

1. Mladistvého pachatele vymezuje § 94 Trestného zákona, a to tak, že za mladistvou osobu se považuje osoba, která v čase spáchání trestného činu dovršila čtrnáctý rok svého života a nepřekročila rok osmnáctý. I přes toto vymezení vzniku trestní zodpovědnosti Trestný zákon ustanovuje určité omezení trestní zodpovědnosti pro mladistvé, kteří jsou mladší jako patnáct let, to z důvodu rozdílného stupně rozumové a mravnostní vyspělosti. § 95 Trestného zákona uvádí, že pokud pachatel mladší jako patnáct let, který v čase spáchání trestného činu nedosáhl rozumovou a mravnostní vyspělost na takové úrovni, aby mohl rozpoznat protiprávnost svého jednání a své jednání ovládat, není za takový trestný čin trestně zodpovědný. Toto ustanovení představuje koncepci takzvané podmíněné přičetnosti, která závisí od dosažení stupně intelektuálního a mravního vývoje, v čase, kdy došlo ke spáchání tohoto činu. Odstavec dva tohoto ustanovení také uvádí, že přečin, kterého znaky jsou uvedené v zákoně, není trestným činem, pokud ho spáchala osoba mladistvého a pokud je jeho závažnost nepatrná. Za cíl tohoto ustanovení se považuje vyvozovat trestnou zodpovědnost mladistvého jen při přečinech, které vykazují vyšší závažnost jako u pachatelů ve věku dospělého.
2. Osoby blízké věku mladistvých Trestný zákon rozpoznává z hlediska určitého věku. § 127 odstavec 2, tyto osoby definuje jako osoby, které dovršili osmnáctý rok života a zároveň

nepřekročili rok dvacátý první. Zákon tak přihlíží na skutečnost, že proces dospívání je individuální u každé osoby. Přiznání polehčující okolnosti podle ustanovení § 36 písmene d) Trestného zákona, závisí od úrovně fyzické a duševní vyspělosti pachatele a od stupně jeho socializace.^[16]

3. Dospělí pachatelé jsou osoby starší jako osmnáct let, tyto osoby jsou plně trestně zodpovědné.
4. Osoby vyššího věku se na účely Trestného zákona rozumí osoby starší jako šedesát let. Osobitě ustanovení vztahující se na tyto osoby vymezuje stejně jako při osobách blízkých věku mladistvých § 36 písmene d) Trestného zákona – Polehčující okolnost. Věk má vliv na trestnou zodpovědnost v případě, kdy měl vliv na jeho rozumovou schopnost a schopnost vůle.

Důležitým faktorem pro trestnou zodpovědnost je také příčetnost pachatele trestného činu v čase jeho spáchání. Tak jako je již uvedená výše, Trestný zákon pojem příčetnost vymezuje pouze v negativním smyslu v případě nepřičetnosti, a to tím způsobem, že vymezuje kritéria, při kterých se osoba za příčetnou nepovažuje, a to v § 23 Trestného zákona. Pro vymezení trestní zodpovědnosti z důvodu nepřičetnosti je potřebná kumulace tří kritérií – duševní porucha, čas spáchání činu jinak trestného a neschopnost rozpoznat protiprávnost činu nebo ovládat své jednání.^[17]

Duševní porucha může mít buď to přechodný, nebo trvalý charakter. Tento pojem duševní porucha je obsáhlejší než pojem duševní choroba. Duševní porucha představuje jakousi odchylku chování jednotlivce od normy. Duševní poruchy, které nejčastěji vrcholí nepřičetností osoby rozdělujeme na zmíněné duševní choroby kam patří například psychopatie či vývojové poruchy, a chorobné duševní stavy mezi které patří například patologický afekt, alkoholická opojenost a jiné. Takové duševní poruchy jsou důvodem nepřičetnosti pouze pokud mají za následek nedostatek rozpoznávací nebo ovládací, rozumové schopnosti nebo schopnosti vůle. Duševní porucha jako taková není sama o sobě důvodem na uznání nepřičetnosti jedince.

Nezastupitelný význam pro trestní právo má čas spáchání trestného činu. Tento význam se projevuje převážně v případech krátkodobých duševních poruch, kterými může pachatel trestného činu trpět v době před a po spáchání trestného činu, avšak v době jeho spáchání může úplně rozpoznat protiprávnost svého jednání, a tak své jednání také ovládat. Nepřičetnost je skutečnost kdy pachatel v době spáchání činu nemohl rozpoznat protiprávnost nebo nemohl ovládat své jednání. O nedostatek rozpoznávací schopnosti půjde, pokud pachatel vnímal skutkové okolnosti svého činu, ale přesto nebyl schopný pochopit jeho společenský smysl a dosah. Pod nedostatkem schopnosti rozpoznat uvedený stav, chápeme to, že pachatel není schopen své jednání rozpoznat, není schopen rozpoznat, zda jeho jednání porušuje trestněprávní normy nebo k této skutečnosti nedochází. Pachatel také nedokáže rozpoznat důsledky, které plynou z jeho jednání. Nedostatek takové rozpoznávací a ovládací schopnosti, je potřebné posuzovat s ohledem na povahu spáchaného trestného činu.^[18]

Motivace pachatele k trestnému činu

Existuje názor, že nemotivované delikty neexistují, je možná pouze existence s nejasnou motivací či motivací neznámou. Motivace jedince spáchat trestný čin, může obsahovat cokoliv a přijít od kudykoliv.

Motivace pachatele je jakýsi psychologický ekvivalent kriminologického zájmu o příčiny vzniku kriminálního jednání. Psychologie se zaměřuje na motivace, které fungují jako spouštěč kriminálního

jednání, kriminologie se zaměřuje na příčiny, které trestnou činnost produkují. Společným znakem psychologie a kriminologie, je pokus o zjištění specifických faktorů, který by sloužili k dostatečnému objasnění příčin kriminálního jednání.

“Vývoj motivace trestného činu jako psychické činnosti i motivu (jako obsahu pohnutky) je v každém okamžiku průsečíkem individuálních (osobnost, aktuální psychický stav) a situačních (sociální, časové – prostorové vztahy) faktorů.”^[19]

“Pluralita motivů je jedním z východiska tvorby pojmu motivace. Motivací se rozumí zejména pluralita příčinného jevu a vzájemné působení prvků uvnitř jevu, zatím co motivem se rozumí individuální člen tohoto příčinného souboru, který je ze souboru vyabstrahovaný a uměle izolovaný pro jeho výsledek. Pod pojmem motivace můžeme chápat celý proces vzniku, vývinu a působení motivů.”^[20]

Pojem motiv chápeme zejména jako: “činitel, který zvyšuje intenzitu výkonu a chování vůbec, zásobuje subjekt (člověka) dostatečným množstvím energie potřebné na výkon, je to energický činitel. Motiv je však i činitel, který určuje směr, či obsah chování jako dosahování jistého cíle, co znamená, že je i regulačním činitelem.”^[21]

Pokud se podíváme na trestný čin z hmotně právního hlediska, zjistíme, že má každý čin své objektivní a subjektivní znaky. Subjektivní stránka obsahuje právě motiv jako jeden z fakultativních znaků trestného činu. Motiv se nám může jevit jako jakási určitá představa určitého cíle, který se pachatel snaží dosáhnout právě protiprávním jednáním.

Motivy se rozlišují na motivy vědomé a motivy skryté, nevědomé. K motivům pro jedince vědomým řadíme ty motivy, které si jedinec zřetelně uvědomuje jako pohnutky vedoucí k jeho jednání. Pod motivy nevědomé, patří ty motivy, kterých si člověk není vědomý, nebo si je úplně neuvědomuje.

Vnitřní pohnutky jedince, které by mohly být spouštěčem pro kriminální jednání nejsou nijak ohraničené. Jakákoliv pohnutka může být za jakýchkoliv podmínek spouštěčem takového jednání. Dříve byl předpokládán kriminální pud, tento pud měl být samostatně působícím motivem a popuzovat jedince k páčání trestné činnosti, tento mýtus je však již dávno překonaný. Pachatelé trestných činů se neliší ve vlastnictví zvláštních či specifických motivů, které by nebyli osobám nepachatelů vlastní. Odlišnost mezi kriminálním jedincem a nekriminálním jedincem se nehledá v jeho motivech, ale v motivačních procesech, ve kterých jsou uplatňovány osobní charakteristiky jedince a situační faktory. Z toho důvodu dochází k přesunu problému kriminální motivace do působnosti empirických výzkumů. Tyto výzkumy jsou založené na teoretických koncepcích, které objasňují motivaci jako složitý mnohasložkový proces, který je ovlivňován mnoha složitými faktory.^[22]

Z hlediska trestního práva se motivem nazývá: “vnitřní podmět, který vedl pachatele k rozhodnutí spáchat trestný čin. V trestním právu se motiv vyskytuje ve vícero úlohách: je pojmotvorným prvkem skutkové podstaty trestného činu, spoluurčuje protiprávnost a je polehčující nebo přitěžující okolností. Motiv je fakultativním znakem skutkové podstaty trestného činu. V některých případech se může stát zákonným znakem a v takovém případě je obligatorní. Do subjektivní stránky zařazujeme i vnitřní pocity vlastní pachateli, které soud může hodnotit při určení závažnosti trestného činu, při výměře trestu, při upuštění od potrestání apod.”^[23]

Ustanovení § 140 Trestného zákona, vymezuje osobitý motiv spáchání trestného činu, jako čin spáchaný:

1. na objednávku,
2. z pomsty,
3. v úmyslu zakrýt anebo ulehčit jiný trestný čin,
4. v úmyslu veřejně podněcovat k násilí nebo nenávisti vůči skupině osob anebo jednotlivci pro jejich příslušnost k některé rase, národu, národnosti, barvě pleti, etnické skupině, původu rodu anebo pro jejich náboženské vyznání, pokud je záminkou pro vyhrožování se z předcházejících důvodů,
5. v úmyslu spáchat trestný čin terorizmu a některých forem účasti na terorizmu podle § 419,
6. z národnostní, etnické nebo rasové nenávisti, nebo nenávisti z důvodu barvy pleti, nenávisti pro sexuální orientaci anebo
7. se sexuálním motivem.

“Zjišťování motivu pachatele kriminality je pro účinný a efektivní boj s trestnými činy nevhodné, a to zejména z hlediska komplexnosti prevence, která může být efektivní bez zjištění a poznání příčin a podmínek, které vedou k páchaní trestné činnosti.”^[24]

Závěr

Otázky jako, kdo je pachatelem trestného činu, kdo se stal jeho obětí, z jakého důvodu se tak stalo, kdy a kde se tak stalo, co je příčinou že se tak stalo, a co je vůbec samotnou příčinou toho, že lidé porušují společensky nastavená pravidla, jsou otázky, které se staly hlavními zájmy vyspělých států. O problematice osobnosti pachatele můžeme říci, že se jedná o široké a složité téma. Jelikož dochází k neustálému technologickému vývoji, dochází také k vývoji podmínek, za kterých je možné důkladně zkoumat osobnost, jak osobnost všeobecně, tak osobnost pachatele trestného činu z pohledu biologie, psychologie i sociologie a sofistikovaněji tak zkoumat příčiny kriminálního jednání jak jednotlivců, tak i kriminálních skupin. Kriminalita je fenomén, který přivádí společnost k pocitu nejistoty. Pozornost směřující na zájem o trestněprávní jako i kriminologické aspekty osobnosti pachatele přináší neocenitelné příspěvky, díky kterým je možné aktivněji a účinněji bojovat s kriminalitou nacházející se ve společnosti, což má také za následek klesající tendence kriminálního chování.

Použité informační zdroje

1. BALÁŽ, P. *Trestné právo hmotné – všeobecná a osobitná část*. vyd. Bratislava : VEDA, 2005. IBSN 80-224-0876-X
2. BOROŠ, Július. *Základy psychológie*. 3. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1987. Pedagogická a psychologická literatúra.

3. ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. ISBN:80-86473-86-4.
4. DIANIŠKA, G. a kol. *Kriminológia*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-198-4
5. HERETIK, Anton. *Základy forenzej psychológie*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1994. ISBN 80-08-01870-4.
6. IVOR, J. a kol. *Trestné právo hmotné : všeobecná časť*. vyd. Bratislava : Iura Edition, 2006. IBSN 80-8087-099-4
7. IVOR, J. a kol. *Trestné právo procesné*. dopl. a prep. vyd. Bratislava : Iura Edition, 2010. IBSN 978-80-8078-309-9
8. KANDRÁČ, P. K niektorým trestnoprávnym problémom ochrany základných práv a slobod. In *Ochrana základných práv a slobod pri uplatňovaní trestného práva*. Bratislava : Kancelária verejného ochráncu práv, 2005. ISBN 80-969359-3-3
9. MADLIAK, J. *Kriminológia*, ATOM Computers, 1998. IBSN 8088951003.
10. MADLIAK, J. – PORADA, V. : Niekoľko poznámok k rekodifikáciám trestnoprávných noriem v Slovenskej republike. In: *Dni verejného práva*. Brno : Masarykova univerzita. 2007. IBSN 978-80-210-4430-2
11. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*, vyd. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008. IBSN 978-7353-376-8
12. STRÉMY, T. Páchateľ trestného činu a jeho motivácia. In *Policajná teória a prax*. ISSN, 2009, č. 1.
13. ŠAMKO, Peter. *Poznámky k zákonu o trestnej zodpovednosti právnych osôb*. 2016 Právne listy. Dostupné z : <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a466-poznamky-k-zakonu-o-trestnej-zodpovednosti-pravnickych-osob>
14. TURAYOVÁ, Yvetta. *Vybrané kapitoly z kriminológie*. Bratislava: Univerzita Komenského, Učebné texty Právnickej fakulty Univerzity Komenského. ISBN 80-7160-128-4.

Poznámky pod čiarou

^[1] TURAYOVÁ, Yvetta. *Vybrané kapitoly z kriminológie*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1999. Učebné texty Právnickej fakulty Univerzity Komenského. str. 18 ISBN 80-7160-128-4.

^[2] BALÁŽ, P. *Trestné právo hmotné – všeobecná a osobitná časť*. 1 vyd. Bratislava : VEDA, 2005. str. 20 IBSN 80-224-0876-X

^[3] KANDRÁČ, P. K niektorým trestnoprávnym problémom ochrany základných práv a slobod. In *Ochrana základných práv a slobod pri uplatňovaní trestného práva*. Bratislava : Kancelária verejného ochráncu práv, 2005. str. 6 ISBN 80-969359-3-3

- [4] DIANIŠKA, G. a kol. *Kriminológia*. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. str. 15. ISBN 978-80-7380-198-4
- [5] NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*, 3. vyd. Praha : ASPI – Wolters Kluwer, 2008. str. 22. IBSN 978-7353-376-8
- [6] MADLIAK, J. *Kriminológia*, ATOM Computers, 1998 str. 142 IBSN 8088951003
- [7] TURAYOVÁ, Yvetta. *Vybrané kapitoly z kriminológie*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1999. Učebné texty Právnickej fakulty Univerzity Komenského. str. 52 ISBN 80-7160-128-4.
- [8] STRÉMY, T. Páchateľ trestného činu a jeho motivácia. In *Policajná teória a prax*. ISSN, 2009, č. 1, str. 50
- [9] <http://www.pravnelisty.sk/clanky/a466-poznamky-k-zakonu-o-trestnej-zodpovednosti-pravnickych-osob>
- [10] IVOR, J. a kol. *Trestné právo hmotné : všeobecná časť*. 1. vyd. Bratislava : Iura Edition, 2006. str. 254. IBSN 80-8087-099-4
- [11] IVOR, J. a kol. *Trestné právo hmotné : všeobecná časť*. 1. vyd. Bratislava : Iura Edition, 2006. str. 254-256. IBSN 80-8087-099-4
- [12] IVOR, J. a kol. *Trestné právo procesné*. 2. dopl. a prep. vyd. Bratislava : Iura Edition, 2010. str. 123 IBSN 978-80-8078-309-9
- [13] KANDRÁČ, P. K niektorým trestnoprávnym problémom ochrany základných práv a slobod. In *Ochrana základných práv a slobod pri uplatňovaní trestného práva*. Bratislava : Kancelária verejného ochráncu práv, 2005. str. 6 ISBN 80-969359-3-3
- [14] IVOR, J. a kol. *Trestné právo hmotné : všeobecná časť*. 1. vyd. Bratislava : Iura Edition, 2006. str. 83-85, 135-137. IBSN 80-8087-099-4
- [15] IVOR, J. a kol. *Trestné právo hmotné : všeobecná časť*. 1. vyd. Bratislava : Iura Edition, 2006. str. 135-137. IBSN 80-8087-099-4
- [16] MADLIAK, J. – PORADA, V. : Niekoľko poznámok k rekodifikáciám trestnoprávných noriem v Slovenskej republike. In: *Dni verejného práva*. Brno : Masarykova univerzita. 2007. str. 755, IBSN 978-80-210-4430-2
- [17] IVOR, J. a kol. *Trestné právo hmotné : všeobecná časť*. 1. vyd. Bratislava : Iura Edition, 2006. str. 126, IBSN 80-8087-099-4
- [18] BALÁŽ, P. *Trestné právo hmotné – všeobecná a osobitná časť*. 1. vyd. Bratislava : VEDA, 2005. str. 71. IBSN 80-224-0876-X
- [19] HERETIK, Anton. *Základy forenznej psychológie*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1994. str. 113. ISBN 80-08-01870-4.
- [20] STRÉMY, T. Páchateľ trestného činu a jeho motivácia. In *Policajná teória a prax*. ISSN, 2009, č. 1, str. 60

[\[21\]](#) BOROŠ, Július. *Základy psychológie*. 3. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1987. str. 20. Pedagogická a psychologická literatúra.

[\[22\]](#) ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. str. 92. ISBN:80-86473-86-4.

[\[23\]](#) IVOR, J. a kol. *Trestné právo hmotné : všeobecná časť*. 1. vyd. Bratislava : Iura Edition, 2006. str. 136-137, ISBN 80-8087-099-4

[\[24\]](#) KANDRÁČ, P. K niektorým trestnoprávnym problémom ochrany základných práv a slobôd. In *Ochrana základných práv a slobôd pri uplatňovaní trestného práva*. Bratislava : Kancelária verejného ochráncu práv, 2005. str. 6, ISBN 80-969359-3-3